

kravet således, at rettighedens udøver skal have ført »en retskaffen vandel«, være »uberygtet« el. lign.

Som det er udviklet i straffelovskommissionens betænkning (se navnlig p. 9—12), føles de i 1939 indførte regler nu gennemgående meget strenge og danner i mange tilfælde alvorlige hindringer for straffede personers tilbagevenden til en ordnet tilværelse i samfundet. Da tab af borgerlige rettigheder ikke er nødvendigt eller hensigtsmæssigt som et egentligt straffemiddel — og ejheller er tænkt at skulle virke som et sådant efter gældende ret —, har straffelovskommissionen i sin betænkning (p. 12—16) lagt vægt på at undersøge, om andre hensyn kan føre til at opretholde en forskel mellem straffede og ustraffede personers stilling i henseende til udøvelsen af borgerlige rettigheder. Af disse overvejelser, som danner grundlaget for det foreliggende forslag, skal her gengives enkelte hovedtræk.

Et strafbart forhold kan begrunde en fare for, at den domfældte ved at udøve f. eks. retten til et bestemt erhverv påny vil begå lovovertrædelser. Dette hensyn bør i et vist omfang varetages af lovgivningen, men kun såfremt en sådan fare fremtræder som ret klar eller nærliggende. Derimod ville man i for høj grad prisgive hensynet til lovovertrædernes resocialisering, hvis også en almindelig, fjernere mulighed for foretagelsen af strafbare handlinger under udøvelsen af en rettighed (f. eks. virksomhed i henhold til almindeligt næringsbrev) skulle føre til ved lov at udelukke en stor gruppe af straffede personer fra den pågældende rettighed. På samme måde må et andet hensyn træde i baggrunden, nemlig overvejelser over, om udøvelsen af en rettighed ville støde an mod den i samfundet rådende vurdering af, hvem der har fortjent eller er værdig til at udøve den pågældende rettighed.

De hidtil gældende regler må i vidt omfang antages at være bestemt af sådanne betragtninger over, om straffede personer har en vis mulighed for at misbruge en rettighed, hvis der gives dem adgang dertil, og om de nyder tilstrækkelig agtelse blandt medborgerne

til at kunne anses for værdige til at udøve en rettighed, f. eks. stemmeret ved politiske valg.

De i dette forslag indeholdte bestemmelser er derimod principielt bygget på det ovenfor angivne hovedsynspunkt: at der må stærke grunde, f. eks. klare politimæssige betænkeligheder, til for at give straffede personer en ugunstig særstilling. I konsekvens heraf indeholder forslaget dels regler om afskaffelse af en række vandelskrav i den gældende lovgivning, dels en formulering af nye lovregler, der på bestemte områder tilsigter en udelukkelse af sådanne straffede personer, som det i disse henseender på grund af den konkret begrundede fare for misbrug ikke er forsvarligt at give samme retsstilling som ustraffede. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser i forslaget.

Til § 1.

Til straffelovens § 78.

Stk. 1. Bestemmelsen giver udtryk for, at der efter forslaget — i modsætning til hidtil gældende ret — principielt ikke ved dom for et strafbart forhold sker nogen begrænsning i den domfældtes adgang til at udøve borgerlige rettigheder. Det findes hensigtsmæssigt særskilt at fremhæve den praktisk vigtige ret til virksomhed i henhold til almindeligt næringsbrev og sønæringsbevis. Den eneste væsentlige — og formentlig kun midlertidige — undtagelse fra bestemmelsen er valgret og valgbarhed til rigsdagen, hvor en begrænsning følger af grundlovens § 30, som kun kan — men også bør — ændres ved en grundlovsrevision.

Stk. 2. Denne regel angår adgangen til at udøve en rettighed, som en person ikke hidtil har udøvet; sml. § 79 om frakendelse af retten til *fortsat* udøvelse af en rettighed. Udelukkelse fra at opnå sådan adgang skal kun kunne ske i henhold til derom givne lovbestemmelse og kun med hensyn til »virksomhed, som kræver en særlig offentlig autorisation eller godkendelse«. Udelukkelse kan alene motiveres af det ovenfor omtalte hensyn: at der er nærliggende fare for misbrug. Forslaget følger et